

УДК: 37.014:005.332.4:502.131.

Цалко Т.Р., к.е.н. доцент,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ОСВІТНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ПРОГРАМИ ERASMUS+ SEAL

Освітні підходи до формування компетентностей сталого розвитку в контексті програми ERASMUS+ SEAL набувають особливої актуальності в умовах посилення глобальних економічних, екологічних та соціальних викликів, що визначають нову парадигму розвитку суспільства та трансформації ринку праці. У сучасній економіці знань сталий розвиток розглядається не лише як концепція збалансування економічного зростання, соціальної справедливості та екологічної безпеки, а як системоутворюючий принцип формування людського капіталу нового покоління, здатного діяти в умовах невизначеності, ризиків і високої динаміки змін. У цьому контексті освітня система виступає ключовим інструментом забезпечення довгострокової стійкості економічного розвитку, а програма ERASMUS+ SEAL (Sustainable Education and Adaptive Learning) є важливим європейським механізмом імплементації інноваційних освітніх практик, спрямованих на формування компетентностей сталого розвитку.

Теоретико-методологічну основу формування таких компетентностей становить компетентнісний підхід, який передбачає переорієнтацію освітнього процесу з накопичення знань на формування здатності їх практичного застосування у реальних соціально-економічних умовах. У межах цього підходу особливого значення набуває розвиток критичного та системного мислення, здатності до міждисциплінарного аналізу, прийняття рішень в умовах невизначеності, а також формування ціннісних орієнтацій, що відповідають принципам сталого розвитку. Важливим є також міждисциплінарний підхід, оскільки проблематика сталого розвитку інтегрує економічні, екологічні та соціальні компоненти, що потребує синтезу знань із різних наукових галузей, зокрема економіки, менеджменту, екології, соціології та цифрових технологій. Така інтеграція забезпечує формування цілісного бачення складних систем і підвищує якість управлінських рішень у реальному секторі економіки. Практико-орієнтований підхід у межах ERASMUS+ SEAL реалізується через впровадження кейс-методів, проєктного навчання, симуляційних моделей та дуальної освіти, що дозволяє максимально наблизити освітній процес до реальних умов функціонування бізнесу та публічного управління. Це сприяє

формуванню у здобувачів освіти здатності до адаптації, інноваційного мислення та ефективного використання ресурсів у складних економічних умовах. Додатково цифрово-інноваційний підхід забезпечує використання сучасних освітніх платформ, відкритих освітніх ресурсів та інструментів штучного інтелекту, що дозволяє персоналізувати навчання, підвищити його ефективність та адаптивність до індивідуальних освітніх траєкторій студентів.

З економічної точки зору формування компетентностей сталого розвитку є стратегічною інвестицією в людський капітал, що забезпечує довгостроковий мультиплікативний ефект для національної економіки. Умови трансформаційної економіки, зокрема в контексті України та європейської інтеграції, вимагають підготовки фахівців, здатних генерувати інноваційні рішення, підвищувати продуктивність праці та забезпечувати конкурентоспроможність підприємств на глобальних ринках. Важливим є також впровадження ESG-принципів (Environmental, Social, Governance), які стають ключовими критеріями оцінювання ефективності бізнес-моделей та інвестиційної привабливості економічних суб'єктів. Таким чином, освітні підходи, реалізовані в рамках ERASMUS+ SEAL, сприяють формуванню так званої економіки компетентностей, де головною цінністю виступає здатність до безперервного навчання, адаптації та інноваційної діяльності. Практична імплементація зазначених підходів передбачає розробку інтегрованих навчальних програм зі сталого розвитку, розширення міжнародної академічної мобільності, активне залучення бізнес-середовища до формування освітнього контенту, а також створення цифрових освітніх екосистем, які забезпечують безперервність і гнучкість навчального процесу. Особливе значення має розвиток soft skills і green skills, які сьогодні розглядаються як базові компетентності XXI століття та є необхідними для ефективного функціонування фахівців у сучасній економіці.

Аналітичний розгляд дозволяє констатувати, що формування компетентностей сталого розвитку є не лише освітнім завданням, але й важливим економічним інструментом забезпечення конкурентоспроможності держав і регіонів у довгостроковій перспективі. Програма ERASMUS+ SEAL виконує функцію катализатора інтеграційних процесів у європейському освітньому просторі, сприяючи гармонізації освітніх стандартів та підвищенню якості підготовки людського капіталу. Водночас ефективність реалізації даних підходів значною мірою залежить від рівня інституційної готовності освітніх закладів, модернізації навчально-методичної бази та розвитку цифрової інфраструктури. Таким чином, можна зробити висновок, що освітні підходи до формування компетентностей сталого розвитку в рамках ERASMUS+ SEAL є ключовим елементом трансформації сучасної освітньої системи та важливим чинником

забезпечення економічної стійкості, інноваційного розвитку та соціальної стабільності. Вони формують основу для підготовки нового покоління фахівців, здатних ефективно діяти в умовах глобальних викликів та сприяти переходу до моделі сталого, інклюзивного та інноваційного розвитку економіки. Додатково слід підкреслити, що реалізація освітніх підходів у межах програми ERASMUS+ SEAL відбувається в контексті стратегічних пріоритетів Європейського Союзу щодо формування Європейського простору освіти та досягнення цілей сталого розвитку ООН до 2030 року. Це зумовлює необхідність інтеграції принципів сталості в усі рівні освітнього процесу – від розробки навчальних програм до оцінювання результатів навчання. Особливого значення набуває перехід до результат-орієнтованих моделей освіти, де ключовим критерієм ефективності виступає не лише рівень засвоєних знань, а й здатність здобувачів освіти застосовувати їх у реальних соціально-економічних ситуаціях, генеруючи інноваційні та екологічно відповідальні рішення. У сучасних умовах важливим аспектом є також формування системи оцінювання компетентностей сталого розвитку, яка має базуватися на поєднанні кількісних і якісних індикаторів. До таких індикаторів можуть належати рівень сформованості критичного мислення, здатність до міждисциплінарної інтеграції знань, ефективність командної роботи, рівень екологічної свідомості, а також практичні результати реалізації студентських проєктів у сфері сталого розвитку. У межах ERASMUS+ SEAL дедалі більшого значення набуває використання портфоліо-компетентнісного підходу, який дозволяє комплексно оцінювати динаміку розвитку студентів у процесі навчання та їхню готовність до професійної діяльності.

Окремої уваги потребує аналіз викликів, що супроводжують впровадження освітніх інновацій у сфері сталого розвитку. Серед основних обмежень можна виокремити недостатній рівень готовності частини викладацького складу до використання новітніх цифрових та міждисциплінарних методик, обмеженість ресурсного забезпечення освітніх закладів, а також нерівномірність доступу до сучасних освітніх технологій між країнами-учасницями програми. Крім того, існує проблема інституційної інерції освітніх систем, що уповільнює процес переходу від традиційних моделей навчання до інноваційних, орієнтованих на сталий розвиток і адаптивність. Водночас програма ERASMUS+ SEAL створює передумови для подолання зазначених викликів через розвиток міжнародного партнерства, обмін найкращими практиками та формування мережевої взаємодії між університетами, дослідницькими центрами та бізнес-середовищем. Така співпраця сприяє не лише підвищенню якості освіти, але й прискоренню трансферу знань та технологій, що є критично важливим для економік, які перебувають у стані трансформації. Особливо це актуально для країн, що

проходять етап післякризового або післявоєнного відновлення, де формування нової якості людського капіталу стає ключовим фактором економічної модернізації.

З позицій стратегічного розвитку важливо також відзначити, що компетентності сталого розвитку дедалі більше інтегруються у вимоги роботодавців на глобальному ринку праці. Сучасні компанії орієнтуються не лише на професійні знання випускників, але й на їхню здатність працювати в умовах невизначеності, управляти змінами, впроваджувати інновації та враховувати екологічні й соціальні наслідки економічної діяльності. Це формує нову логіку взаємодії між системою освіти та ринком праці, де університети виступають не лише постачальниками знань, а й активними учасниками формування економічної цінності.

У підсумку слід наголосити, що подальший розвиток освітніх підходів у межах ERASMUS+ SEAL має ґрунтуватися на поглибленні цифрової трансформації освіти, розширенні міжнародної співпраці та інтеграції принципів сталого розвитку у всі компоненти освітнього процесу. Це дозволить забезпечити формування нового типу фахівця – адаптивного, соціально відповідального та інноваційно орієнтованого, який здатний ефективно діяти в умовах глобальних викликів. Таким чином, компетентності сталого розвитку стають не лише освітньою категорією, а стратегічним ресурсом економічного зростання та довгострокової стабільності суспільства.

Література

1. Цалко Т. Р. Формування компетентностей сталого розвитку у системі вищої освіти України // Науковий вісник [назва ЗВО або інституту]. – [рік]. – № [номер]. – С. [стор.]. – Режим доступу: [https://doi.org/\[вставити DOI\]](https://doi.org/[вставити DOI])
2. Цалко Т. Р. Інноваційні освітні підходи до розвитку адаптивного лідерства // Економіка та менеджмент інноваційного розвитку. – [рік]. – № [номер]. – С. [стор.]. – Режим доступу: [https://doi.org/\[вставити DOI\]](https://doi.org/[вставити DOI]) European Commission. Erasmus+ Programme Guide. Brussels: Publications Office of the EU, 2021.
3. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: UN, 2015.
4. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris: UNESCO Publishing, 2017.
5. Bianchi, G., Pisiotis, U., Cabrera Giraldez, M. GreenComp: The European sustainability competence framework. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2022.
6. Міністерство освіти і науки України. Стратегія розвитку вищої освіти України 2022–2032. Київ, 2023.